

Tibor Papšo zo Šuje je farmár, ale aj autor pôsobivých obrazov. Maľuje budúcnosť. Náhli sa do priehlbín pod Klakom, na okraje lúk a pasienkov, kde sa v tieni divých čerešní krčia útle jablone, hrušky. On ich však vidí už ako 70-ročné ozdoby kraja s majestátnymi korunami, ktoré lákajú ľudí, aby si tu sadli, zahryzli sa do ovocia a nechali sa pohltiť krajinou. Tibor Papšo do nej sadí solitérne ovocné stromy. V chotároch Rajca zrazu vyrastajú celé ovocné aleje, tiež v Bošáci. V Žiari nad Hronom túto jar po prvý raz rozkvitne najväčší mestský sad starých odrôd na Slovensku.

Monotónnosť agrárnej krajiny na Žitnom ostrove rozvlnili mladé stromoradia.

Jeden gazda z Bodzianských Lúk si dokonca najíma Rómov, aby rozsypávali po kraji šípky, trnky, hloh. Prečo?

Ovocinár Ján Veselý v trojročnom sade pri Rajci. Uchováva staré odrody.

Krajine vracajú genia loci

Andrej Barát
Bodzianske Lúky, Bošáca, Fačkov

Ak nesneží, Žitný ostrov sa v zime prenikavo černie. Zorané polia sa tiahnu doširoka. Stromy sú vzácnosť. A ozaj, kde sú kry? V katastroch obcí Bodzianske Lúky, Okolíčná na Ostrove, Čalovec, Lipové a Brestovec tvoria drevinové porasty ani nie päť percent rozlohy. Takmer 95 percent je orná pôda. V 19. storočí zaberala len 10 percent. Ešte pred vyše 50 rokmi sa tu rozprestierala mozaika močiarov, trstínových jazier, lúk, kľukatých meandrov, obkolesených vrbami, jelšami, a zastrčených samôt, ktoré dlho odolávali kolektívizácii. Nazývajú ich tanye. „Ku každej viedla poľná cesta s alejou, patrili k nim záhrady, ovocné sady,“ približuje krajinu ekológ Ladislav Bíro a spe-

cialista na environmentálnu výchovu zo Slovenskej agentúry životného prostredia.

Katastrofálna povodeň z roku 1965 všetko vygumovala. Za tri mesiace zadusilo najväčšie jazero Európy stromy aj kry. Vydržalo len pár miléniových dubov (vysádzali sa v roku 1896 pri príležitosti osláv tisícročia Uhorska), ktoré prežijú zaplavenie koreňov. „Inak v tejto krajine nenájdete takmer žiadne staré stromy ani staré kríky,“ hovorí Bíro. A tu sa skrýva vysvetlenie, prečo gazda z Bodzianských Lúk vysieva šípky.

Hlinené domy na samotách so slamenými strechami sa podľa pamätníkov rozpúšťali vo vode „ako kocky cukru“. Buldozéry dielo dokonali. Zarovnali krajinu, zhrnuli ju do laposov (depresií, zníženie), zlikvidovali ovocné sady

a mohlo nastúpiť intenzívne poľnohospodárstvo.

„Povodeň zničila asi 50-tisíc domov. Ľudia, ktorí bývali na tanyach a chceli si dom postaviť na pôvodnom mieste, nedostali finančnú pomoc. Dostali ju iba v prípade, ak si postavili dom v strediskovej obci,“ naznačuje Katarína Béresová, manažérka Strediska environmentálnej výchovy Slovenskej agentúry životného prostredia – Dropie (SEV SAŽP Dropie). Aj napriek tomu mnohí obyvatelia na povodeň nespomínajú v zlom, pretože sa im výrazne zvýšil štandard bývania. Pomáhala celé Československo, zrodili sa tu silné priateľstvá, ktorých ozvenou sú názvy ulíc v Kolárove ako Pražská, Brnianska, Liberecká. No tá pestrá a premenlivá mozaika Žitného ostrova pretkaného líniami stromov a kríkov zmiz-

la. A s nimi aj ekologická stabilita krajiny.

Pamäť

Odstaňovali sa ľudia, ktorí sa zžili s vodným živlom, ktorých povodne celé generácie učili vnímať veľmi citlivo každý záhyb krajiny, po centimetri, každú zníženie. Presne určili, kadiaľ voda potečie a akým miestam sa vyhne. Vedeli, že vrby treba pravidelne orezávať, a ak ovocné stromy v krajine vypadnú, treba ich dosádzať. „Týchto ľudí však akoby vytrhli zo zeme a presadili do kvetináča. Komu majú dnes odovzdávať skúsenosti? A do akej krajiny?“ pýta sa ekológ.

Krajina predsa nezabudla. Dávne meandre sa stále pripomínajú a vlnia sa v poliach ako obrovské hady. Miestni ich nazývajú vodné žily. Dobré to vidno na leteckých sním-

kach. V Bodzianských Lúkach ich dokonca stále lemujú staré vrby, vďaka prachnejším ešte staršie kmene. Vyplašili sme volavku. Vietor rozkúsil tenké vrbové prúty za ochranným pletivom. Len nedávno ich vysadili ľudia z obce, celkovo 200 vrb. A ešte asi 200 ovocných stromov, moruší, jabloní, hrušiek, marhúl pri okolitých poľných cestách. Mladé stromčeky vyberali dlho, chceli zasadiť niečo pôvodné, domáce a povodeň vygumovala takmer všetky ovocné „gény“ Žitného ostrova. Aké-také fragmenty našli v záhradách (napríklad jablko Veľkonočný rozmárín, ktorého vôňa vydrží až do apríla). Neúspešne hľadali vo výskumných ústavoch v Českej republike, na Slovensku, nakoniec našli zdroj v Maďarsku.

V Bodzianských Lúkach sa ešte udržali pasienky. Sta-

V mladom sade pod Kľakom sa pasú aj včely.

Farmár Ladislav Balvan ich práve počúva.

Tibor Papšo vysádza v chotári solitérne stromy.

Daniel Šály a Marcela Gendiarová v prvom mestskom sade.

roстка Monika Aradi nadšene rozpráva o tom, ako ich kraj v ostatnom čase pookrial. „Vidím veľký rozdiel, pribudlo zveri, je viac vtákov.“ Verí, že sa postupne zlepšujú podmienky aj pre cibíka chochlatého, ktorého má obec aj v erbe. Je typickým obyvateľom vlhkých lúk, hniezdi na zemi a vydáva veľmi zvláštne takmer digitálne zvuky.

Ekológovia zo SEV SAŽP Dropie pomohli za posledných päť rokov pri výsadbe asi 3-tisíc stromov. Z toho takmer tretinu dokázali posadiť v priebehu jediného dňa. Vlní 20. októbra vysadili pozdĺž deviatich kilometrov ciest v Chránenom vtáčom území Ostrovné Líuky lipy, javory, hrušky, jablone, marhule. Zapojilo sa rekordných 542 dobrovoľníkov a 75 subjektov, projekt sa podaril aj vďaka spolupráci s Bratislavským regionálnym ochranným združením. Pridali sa kluby dôchodcov, dobrovoľní hasiči, vodohospodári. Kto sa však bude o stromy ďalej starať? Nejaká firma, agentúra, podnikovka? Nie. Miestni do-

plnia sieťku, popolievajú. Ved ich sami sadili, nechali sme si od nich poradiť, kde a ako vysádzať. Takéto stromy majú oveľa väčšiu šancu,“ prezrádza Bíro pointu. Ani skúsenosti starých Žitnoostrovčanov, ktorí poznali aj tie najmenejšie vrásky rodnej zeme, nakoniec nevyšli nazmar.

Mestské ovocie

Keď na konci Parku Štefana Moyses, národnej kultúrnej pamiatky v Žiari nad Hronom, odstraňovali betónový plot, odhalila sa džungľa. Divoko rastúce stromy, husté kríky vôbec nenasvedčovali tomu, že tu bol už v 19. storočí ovocný sad. V roku 2004 sa všetky stromy vyplíli a parcela sa pripravovala zrejme na výstavbu. Zostalo len pár starých orechov.

Mestu sa pred necelými dvoma mesiacmi podarilo 1,2 hektára zrevitalizovať a pretvoriť na sad, aký nemá v žiadnom slovenskom meste obdobu. Vysadili tu 91 ovocných stromov, ktoré sa dožijú 100 a viac rokov. Hrnčiar: jablone, hrubo-

slivky, liesky. Časť z nich tvoria podpníky, na ktoré sa budú štepíť vrúbce zozbierané zo širokého okolia. Zo starých záhrad, alej a sádov v Žiarskej kotline, Štiavnických vrchoch a novobanských Štáloch. „Vytvoríme genofond starých odrôd nášho regiónu,“ prezrádza Marcela Gendiarová, odborníčka na zeleň z Mestského úradu v Žiari nad Hronom.

Nebudú používať žiadne postreky. Pod stromami založia v spolupráci s odborníkmi kvitnúcu lúku, aby prilákali špecifický hmyz. Takisto v koloch pri vysadených stromoch je použitá ovčia vlna ako útočisko pre chrobáky, ktoré budú likvidovať škodcov. Bez chémie. Ovocie zo sadu chcú totiž o 10 až 15 rokov dodávať do mestských škôlok a škôl. „Keď si kúpite jablko dovezené z Talianska, je na ňom 30 až 35 postrekov. Nechceme, aby deti jedli chémiu. Chceme, aby jedli to, čo rastie tu a čo je zdravé,“ hovorí Gendiarová. Aby sa naučili, že kvalitné ovocie nemusí mať dokonalý tvar, navštevujú mestské škôlky, ktoré

má aj chrasty a občas aj červíka. V budúcnosti by chceli na sad nadviazať aj produkciu medu, organizovať ovocinárske kurzy.

15-tisíc eur na výsadbu poskytl Nadácia ZSNP a Slovalco. 18-tisíc zaplatí mesto za oplotenie a mobiliár, napríklad lavičky z agátového dreva v tvare kosa a hrabieli. Sad sa nebude zatvárať, zostane verejne prístupný. „Nie je to investícia, ktorá má okamžite prinášať zisk. Sad nás nakoniec prežije a niečo po nás ostane,“ hovorí s úsmevom vedúci oddelenia životného prostredia a infraštruktúry Daniel Šály. „Už nás oslovili z Púchova aj z ďalších častí Slovenska.“ Lenže iba vysadiť ovocný sad, či solitér do krajiny nestačí.

Posledné tri jablone na svete

Na Morave občianske združenia a obce vysádzajú aleje neporovnateľne rýchlejšim tempom ako na Slovensku. Pri cestách pribúdajú tisíce hrušiek, jabloní. No o mnohé

ha vrátiť stromy do krajiny vychádza navnívoč.

„Vysadený strom potrebuje silný kôl. Treba ho okopávať, žiada si doviesť hnoj a najmä zapestovávať korunku po dobu ôsmich rokov. Dnes je obľúbený permakultúrny životný štýl. Človek niečo zasadí a nerobí nič, všetko nechá na prírodu. Lenže ovocný strom je prírodným dedičstvom a prírodného dedičstva. Bez starostlivosti človeka nebude prosperovať,“ upozorňuje ovocinár Ludovít Vašš z Bošáckej doliny, riaditeľ občianskeho združenia Pangaea. Práve on sa bude v najbližších rokoch starať o sad v Žiari nad Hronom a bude hľadať po okolí vzácne odrody.

Bude pátrať po stopách človeka, opustených samotách, zarastených sadoch. V húštinách nachádza hotové poklady. Za jedným takým nás ženie po úbočí sadu v doline Španie nad Novou Bošácou cez Holubyho kopanie (pomenované podľa popredného slovenského botanika a etnografa Jozefa Ludovíta Holubyho). Pod sta-

Staré vrby dodnes lemujú historické meandre na Žitnom ostrove. Ľudia tu začali dosádzať nové.

Ladislav Bíro so starostkou Monikou Aradiovou pri novom stromoradí.

Tanya na Žitnom ostrove. Autorom kresby je József Erős.

víja majestátna jablň, blízko pri zemi na zhrubnutom kmeni vidno, ako ju ktosi zaštepil. Má vyše 100 rokov a radí sa k mimoriadne zriedkavej odrode Ďatlovské. Takéto stromy sú na celom svete možno už iba tri. „Usušené jablčko chutí ako datle. Má výraznú kvetinovo sladkú chuť, možno až príkru, pripomína tropické plody,“ opisuje. Prečo tento klenot neponúknuť spracovateľom ovocia, výrobcom ovocného pyré?

Podľa odhadov je na celom svete vyše 15-tisíc odrôd jablák,

či dokonca až 35-tisíc. V obchodoch človek napočíta do 10 odrôd. Aj na príklade ovocných stromov vidno, ako sa z krajiny vytratila pestrosť. Starodávna paleta chutí, vôní, farieb, tvarov a využitia. Jedno jablčko bolo dobré na sušenie, ďalšie vydržalo dlhé skladovanie, iné sa hodilo do štrúdle a iné do muštu. Ešte to celkom nezmizlo. V sade v doline Španie, ktorý zvelaďuje občianske združenie Pangaea, budú môcť ľudia o 10 rokov, keď novovysadené stromy zmocnejú,

ochutnať vyše 180 odrôd hrušiek a jabloní.

Uplynulú jeseň vysadili 2,5 hektára marhuľového sadu v družstve v Moravskom Lieskovom, kde je na jednom mieste 120 odrôd marhúľ. Rastie tu najväčšia genofondová zbierka marhúľ v strednej Európe. Treba sa však poponáhľať. Ľudia, ktorí si čo-to pamätajú z tradičného ovocinárskeho remesla, vymierajú. A vzácne odrody tiež. „Kdesi som objavil hrušku s nugátovou chuťou. Vrátil som sa, aby som si narezal vrúble,

no našiel som už vyfatý strom. Z krajiny miznú nielen vzácne druhy zvierat, rastlín, motýle, chrobáky, ale pred očami nám miznú aj kultúrne plodiny.“ A spoločnosti sa kráčia možnosti, ako sa prispôsobiť klimatickej zmene.

Poistka na zlé časy

Ovocinár Vašš vôbec neodsudzuje intenzívne ovocné sady, majú svoje nezastupiteľné miesto na trhu, no tieto sady sa spoliehajú na takzvané klimatické optimum. Stav, na

aký bol človek zvyknutý za posledných 150 rokov. Lenže klíma sa mení. „Extrémne prejavly sme na vlastnej koži pocítili aj v roku 2017. V Bielych Karpatoch úplne vyschli niektoré potoky.“

Mnohé staré odrody sú podľa Vašša odolnejšie voči suchu ako moderné odrody. Korenia hlboko, zvládajú drsnejšie podmienky. „Produkcia v intenzívnych sadoch je vo všeobecnosti vyššia ako v tradičných dlhovekých sadoch. No vyžaduje si veľa ďalších vstu-

pov v podobe umelých hnojív, závlahy, opory a ľudskej práce. Tradičné sady si vyžadujú len zlomok týchto nákladov,“ mieni ekológ. V Rakúsku je produkcia ovocia z tradičných sádov stále vyššia ako z intenzívnych.

Slnko sa už len krátko prechádza po hrebeni Bielych Karpát, keď sa pán Vašš ešte raz rozohliadne po doline. Krajina má obrovský potenciál prijať ďalšie a ďalšie ovocné stromy. Stačí sa pozrieť do historických máp alebo zápisov botanika Holubyho. Takmer všetky lúky, ktoré práve hlce tieň v Bošáckej doline boli kedysi posiate stromami.

„Pred 100 rokmi sa z Bošáce vyvážalo v prepočte 90 vagonov sliviek každý rok. Len z tejto jednej doliny. Nakladali sa na plte na Váhu, smerovali do Bratislavy, do Viedne, Budapešti.“ Ešte stále majú podla neho podhorské regióny s nevyužívanou poľnohospodárskou pôdou veľký potenciál zvýšiť zamestnanosť prostredníctvom výsadby a starostlivosti o ovocné dreviny. „Kvalitné ovocie dnes ide na dračku. Medzi spracovateľmi, ale aj spotrebiteľmi rastie záujem o bazu, aróniu, rakytníky, driene, oskoruše. Dopyt výrazne prevyšuje ponuku.“ Niektorí si silu lokálneho ovocia uvedomujú a prostredníctvom sádov si sporia na starobu.

Tretí orechový dôchodkový pilier

„Poznám viacero ľudí, ktorí sa zakladajú orechové sady, aby mali na dôchodok. Ak to aj nebude ich hlavný príjem, aspoň si môžu prílepiť zberom orechov,“ naznačuje ovocinár Ján Veselý z občianskeho združenia Tilia. Efektívny tretí dôchodkový pilier. „Nespoliehajú sa na banku, do ktorej si ukladajú peniaze a čakajú, že na tom za 50 rokov niečo získajú. Sad môže naozaj slúžiť ako forma dôchodkového sporenia.“ Podobný možno nájsť napríklad neďaleko Komárna.

Náklady na vysadenie jedného stromčeka vrátane pletiva, kolov, hnojiva a štiepky odhaduje Veselý na 25 až 30 eur (bez práce, ak si to človek posadí sám). To pri dvojhektárovom sade so 150 stromami predstavuje počiatočnú investíciu 3 750 až 4 500 eur.

„Na začiatok sa to môže zdať ako vysoká investícia. No kým v banke by k takejto sume kaž-

Kvalitné ovocie dnes ide na dračku. Medzi spracovateľmi, ale aj spotrebiteľmi rastie záujem o bazu, aróniu, rakytníky, driene, oskoruše.

Ludovít Vašš
ovocinár

dý rok pribúdalo len zopár eur, hodnota sadu z roka na rok stále narastá. Po piatich rokoch začne sad plodiť. Po desiatich rokoch je to už slušné. Poznáme aj také odrody hrušiek, ktoré dokážu zaraďovať aj tonu ovocia. „Na jednom strome! A teraz tú tonu dokáže šikovný hospodár pretvoriť na džem, sušené ovocie, kvalitnú pálenku. Trepezlivo udržiavaný tradičný sad si po 10 rokoch už nevyžaduje takú časť pozornosti, a teda ani dodatočné vstupy na rozdiel od intenzívneho sadu.

Vchádzame do mladého ovocného sadu nad Rajcom, ktorý členovia občianskeho združenia Tilia vysadili pred tromi rokmi. Na jeseň roku 2016 založili ovocnú aleju so 60 stromami popri ceste do Porubskej doliny. Peniaze na materiál na výsadbu získali z grantu. Do ďalších výsadiieb sa nehrnú, aby sa stíhali kvalitne starať o existujúce stromy.

Pretože z dobre založeného sadu či aleje nemá zisk len vlastník, či ten, kto si nazbiera ovocie. Stromy vracajú miestam ich ducha. Podľa Veselého stále pretrvávajú v záhradnej architektúre trend, že z miest a obcí sa vytrácajú vysoké stromy, ktoré by prerastali až nad strechy. Dominantné vo výhladoch sú stavby. No ešte možno nájsť staré dediny, ktoré obo-pínajú obrovské orechy, vytvárajú zelenú obruč či perinu. „Boli to stromy, ktoré vytvárali krásu miesta.“

Solitér, ktorý nie je sám

Snom farmára Ladislava Balvana bolo včelárstvo. Má 50 rokov, pustil sa doň pred šiestimi rokmi. Otvorene priznáva, že spočiatku nevnímal ovocinárstvo ako niečo „potrebné“. „Pripisoval som ho starším ľuďom, ktorí v tichosti sadia stromy, v tichosti ich orezávajú a my ostatní na to len prihliadame.“

No vďaka včelárstvu zrazu začal oveľa pozornejšie vnímať, čo v krajine kvitne a kedy. Uvedomil si, že ak v poľnohospodárskom kraji odkvitne jediná obrovská monokultúra, včely majú veľký problém nájsť si novú pastvu. A že v dnešnej človekom pretvorenej krajine si celkovo ťažšie hľadajú pestré zdroje peľu. Aj preto vysadil nad Fačkovom ovocný sad z jabloní, hrušiek, višní, čerešní, moruší. „Skúšame tu pod Klakom dokonca aj marhulu a broskyne. Uvidíme,“ usmieva sa.

Ukazuje však na mladého Jána Veselého. Vraj nebyť mladšej generácie, ktorá sa chopila sadenia ovocných stromov a vzdelávania farmárov a gazdov, nevedel by ako na to. „Nikdy som tomu nerozumel. V škole nás to neučili. Na rozdiel od našich starých rodičov, ktorí vysádzali ovocné stromy s učiteľmi.“ V okolí Rajca možno dodnes nájsť veľmi pestré, síce už staré sady plné vzácných odrôd, ktoré kedysi zakladali učители.

V sade farmára Balvana sa rozliehajú zvonce. Z jedného polička má úžitok hneď trojaký. Ovciam sa darí medzi stromami dobre. Pastvou prispievajú k rozmanitosti tráv a takisto urýchľujú kolobeh živín. K stromom sa dostáva z biomasou dostatok dusíka, fosforu, draslíka. Nuž a aby stromy kvitli, potrebujú včely. A včely zas potrebujú peľ.

Pán Balvan nie je v okolí jediným farmárom, ktorý sa podujal vysadiť ovocný sad. Jediný nie je ani farmár Papšo, ktorý križuje chotáre a sadiť solitérne stromy, a neúnavne sa k nim vracia, kontroluje, voskuje, dopĺňa pletivo, hoci možno polovica vysadených stromčokov neprežije. „Ako Sisyfos tlačím ten kameň,“ smeje sa. Aj k nemu sa pridávajú ďalší poľnohospodári. Za uplynulé roky vysadili na okolitých pasienkoch 200 solitérov. A krajine vracajú šarm.

© AUTORSKÉ PRAVA VYHRADENÉ

O svete Disneyovská filozofia

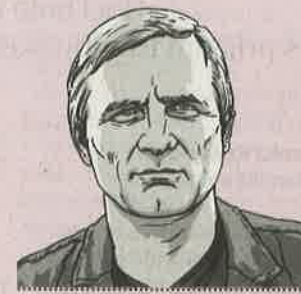
Miroslav Marcelli
filozof

„Filozofiou našich nových opatrení v oblasti administratívy je...“ Už sme si zvykli, že po takomto úvode sa od hovorca nejakej inštitúcie nedozvieme o nejakej ozajstnej filozofii administratívy, ale uvedie zámer, akým svoje opatrenia chcú viesť alebo aspoň ospravedlniť. Takto sa z televíznych spravodajstiev dozvedáme o novej filozofii verejnej dopravy, novej filozofii rozdelenia verejných dotácií, novej filozofii hodnotenia učiteľov a vedcov atď.

Napokon, prečo nie, veď aj Slovník súčasného slovenského jazyka ako jeden z významov slova „filozofia“ uvádza „zmysel niečoho“ a ilustruje to výrazmi „filozofia podnikania“ alebo „filozofia bývania“. Nevieť o tom, že by proti tomuto vymedzeniu niektorý z mojich kolegov protestoval. A zvykli sme si už aj na to, že v ohlasovaných opatreniach je práve tak málo ozajstnej filozofie, ako ozajstných inovácií.

Ktovie, ako by filozofiu svojho podnikania vyjadrili veľkí majstri marketingu. Spoločnosť Walta Disneyho? Priznali by, že chcú naďalej brakovať klasické európske knihy rozprávok a ich príbehy vtesnávať do schém americkej populárnej kultúry? Ako sa presvedčame, zatiaľ produkty tohto spojenia nachádzajú v našom prostredí veľký ohlas. Filozofia tohto podnikania je bezpochyby úspešná.

Dá sa však v súvislosti s disneyovkami hovoriť aj o filozofii v štandardnom zmysle tohto slova? Zaiste, nemôžeme očakávať, že by tieto postavičky namiesto naháňačiek vysedávali v teple nad knihami a začali rozvíjať úvahy o bytí. Vyjadrujú však ich názory, postoje a skutky okrem znakov, akými majú vyvolávať sympatie alebo antipatie, aj nejaké stanoviská, ktoré by sme mohli pomenovať filozofickými pojmami a priradiť tak k týmto kresleným figúrkam niektorého predstaviteľa z dejín filozofického myslenia?

Jedna mladá francúzska filozofka sa o takéto priradenie pokúsila: v krajine, ktorá filozofiu stále berie vážne a zvyčajne ju spája s klasikami ako Montaigne, Descartes alebo Bergson, sa Marie-Anne Chaillanová odvádzala vystúpiť s filozofiou disneyoviek. V nezvyčajných dvojexpozíciách sa takto medveď Balú z knihy džungle objavuje vedľa Epikura, pretože obidvaja sa vraj chcú zbaviť túžby po márných pôžitkoch, prinášajúcej len nepokoj, aby sa mohli pokojne zamerať na prirodzené pôžitky.

Pieseň Hakuna Matata, táto výzva k bezstarostnosti, ktorá zaznieva v Levom kráľovi, zase Chaillanovej pripomenula myšlienky, akými sa sám k sebe obracia stoik Marcus Aurelius. Vo filme 101 dalmatíncov je podľa nej dokonca ukážka stretnutia dvoch filozofických stanovísk: zatiaľ čo odpudivá Cruella reprezentuje názor, podľa ktorého zvieratám nemôžno pripisovať morálnu dôstojnosť, jej odporcovia sa klonia k tomu, že zvierá si ju zaslúžia.

Bolo by nemiestne, keby sme v týchto spojeniach hľadali niečo viac ako pripomienku niektorých filozofických koncepcií a pojmov. Filozofia, ktorá zostupuje k populárnej kultúre, sa takýchto ambícií musí vopred vzdať. Sám zámer hľadať odlesk filozofických postojov aj tam, kde sa odohráva animovaný rozprávkový príbeh, však treba privítať. Tým skôr, že tieto filmy sú súčasťou procesu, ktorý sa neobracia iba k deťom, ale vnáša infantilné videnie sveta do celej spoločnosti.

© AUTORSKÉ PRAVA VYHRADENÉ

PREDPLAŤTE SI DENNÍK PRAVDA

A vyberte si z ponuky skvelých darčiekov pre každého strany 24 a 25

Pravda

Dnes: LAHKÉ HODOVANIE
Varecha + Krížovky + Víkend

40 receptov: Pripravte si skvelé ľahké jedlá, po ktorých nepriberiete

Piatok 5. januára - Nedela 7. januára 2018

Cena 0,65 € Predplätané verní 0,52 € / noví 0,57 € XXVIII / 4 www.pravda.sk

Spor medzi Kaliňákom a Kiskom sa stupňuje

SU
Bratislava

Konflikt medzi prezidentom Andrejom Kiskom a ministrom vnútra Robertom Kaliňákom sa vyostruje. Vzájomné slovné útoky Kisku a Kaliňáka

presahujú rámec štandardnej komunikácie ústavných činiteľov.

Spúšťačom už niekoľko mesiacov sa vlečúceho sporu je najnovšie fakt, že Kisko-ve kauzy týkajúce sa nejasného financovania prezidentskej

kampane a pozemku v Tatrách budú preverovať elitní vyšetrovatelia z Národnej kriminálnej agentúry. Táto skutočnosť zrejme podráždila prezidenta, ktorý obvinil ministra vnútra, že zneužíva moc, pričom naznačil, že Kaliňák stojí za jeho

diskreditáciou. Kiska to povedal v rozhovore pre týždenník Vasárnap, kde zopakoval svoj vlnajúci výrok, že Slovensko je mafiánsky štát. Vyslovil ho ešte na jeseň v reakcii na anonymný únik daňových dokladov jeho firmy KTAG, cez

ktorú financoval svoju prezidentskú kampaň. Práve na základe tohto úniku sa verejnosť prvýkrát dozvedela, že prezidentova firma je vyšetrovaná a že si neoprávnene krátila daň a žiadala o vratku DPH.

Pokračovanie - s. 2

— Dnes v čísle

Zmeny pocítia penzisti, rodičia i odkázaní

Každý začiatok roka je zároveň zlomový pre zmeny v sociálnej oblasti, ktoré sa viac či menej dotknú každého Slováka. Aj v tomto už stúpili niektoré rodičovské, ale aj nemocenské či úrazové dávky. **strana 4**

Rakúsko uberie z prídavkov aj Slovákom

Rakúska vláda prichádza so zlou správou pre slovenských rodičov, ktorí pracujú v alpskej krajine. Koalícia sa dohodla na obmedzení prídavkov na deti, ktoré žijú v iných členských krajinách EÚ. **strana 12**

Jubilant Golonka: Politici ma obrali o dva tituly

Roky pribúdajú, telo sa po dlhoročnej hokejovej záťaži ozýva čoraz viac, no Jozef Golonka to berie s nadhľadom. Zaujatie, s akým rozpráva a spomína, harmonizuje s jeho nenapodobiteľnou gurážou. V sobotu osláví osemdesiatku. **strana 46**

Konkurencia sa Kuzminovej díva na chrbát

Anastasia Kuzminová má aj v novom roku skvelú formu. Slovenská biatlonistka suverénne ovládla včerašie rýchlostné preteky Svetového pohára v Oberhofe. Pred druhou v poradí - Finkou Kaisou Mäkäräinenovou - mala v cieľi 35-sekundový náskok. „Aj ona sa ma po pretekoch pýtala, ako je to možné.“ hovorila líderka celkového hodnotenia Svetového pohára. **Čítajte - s. 42**

Deník Pravda je priateľský k životnému prostrediu.

Tlačíme ho na recyklovanom papieri.

FOTO: STA/MP

